

Carta Patrimoniului Industrial

TICCIH este Comitetul Internațional pentru Conservarea Patrimoniului Industrial și consultantul de specialitate al ICOMOS - Consiliul Internațional pentru Monumente și Situri - cu privire la patrimoniul industrial. Această Cartă a fost elaborată de TICCIH - și va fi prezentată ICOMOS pentru a fi ratificată și aprobată de UNESCO.

Preambul

Perioadele cele mai îndepărtate ale istoriei umane se definesc prin mărturii arheologice despre schimbările fundamentale ale modului în care se confecționau obiecte, și importanța conservării și studierii mărturiilor acestor schimbări este universal acceptată.

În Evul Mediu, inovațiile care au avut loc în Europa în ceea ce privește utilizarea energiei și schimburile comerciale au dus la o schimbare către sfârșitul secolului XVIII la fel de importantă ca cea dintre Neolitic și Epoca de Bronz. Această schimbare a avut asemenea implicații în ceea ce privește dezvoltarea socială, tehnică și economică încât poate fi numită în mod justificat revoluție. Revoluția Industrială a marcat începutul unui fenomen istoric care a afectat cea mai mare parte a populației umane, ca și toate celelalte forme de viață de pe planetă, și care continuă și azi.

Mărturiile materiale ale acestor schimbări atât de profunde au valoare universală, iar importanța studiului și conservării acestora trebuie recunoscută.

Delegații care s-au reunit în 2003 la Congresul Comitetului Internațional pentru Conservarea Patrimoniului Industrial organizat în Rusia doresc prin urmare să afirme că structurile și clădirile construite pentru activități industriale, procesele și uneltele folosite în cadrul acestora, precum și orașele și locurile unde acestea sunt plasate, împreună cu toate celelalte manifestări ale acestora, tangibile și intangibile, sunt de o importanță fundamentală. Ele trebuie studiate, istoria acestora trebuie cunoscută, înțelesul și semnificația lor trebuie explicate astfel încât să fie clare tuturor, iar cele mai semnificative și relevante exemple trebuie identificate, protejate și conservate în conformitate cu prevederile Cartei de la Venetia¹, spre beneficiul prezentului și viitorului.

1. Definiția patrimoniului industrial

Patrimoniul industrial este constituit din mărturiile culturii industriale care au semnificație istorică, tehnologică, socială, arhitecturală și științifică. Aceste mărturii pot fi clădiri, mașini și instalații, laboratoare, mori și fabrici, mine și situri pentru procesare și rafinare, depozite, locuri în care energia este generată, transmisă și folosită, structuri și infrastructuri de transport, precum și locuri folosite pentru activități sociale legate de industrie cum ar fi locuințe, lăcașuri de cult, clădiri pentru educație.

---

¹ „Carta de la Venetia pentru Conservarea și Restaurarea Monumentelor și Siturilor”, 1964

Arheologia industrială este o metodă interdisciplinară de studiu a tuturor mărturiilor, materiale sau imateriale a documentelor, a artefactelor, a stratigrafiilor și a structurilor, a așezărilor omenești și a peisajelor urbane sau naturale², create pentru sau de către procesele industriale. Aceasta se folosește de metodele de investigație cele mai potrivite pentru a crește gradul de înțelegere a trecutului și prezentului industrial.

Perioada istorică de interes principal se extinde de la începutul Revoluției Industriale din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea până în prezent și examinează de asemenea rădăcinile ei pre-industriale și proto-industriale. În plus, ea presupune și studiul tehnicilor de muncă utilizate.

2. Valorile patrimoniului industrial

- I. Patrimoniul industrial reprezintă mărturia activităților care au avut și continuă să aibă consecințe istorice profunde. Motivele pentru care trebuie protejat patrimoniul industrial au la bază valorile universale ale acestei mărturii, mai degrabă decât unicitatea unor situri excepționale.
- II. Patrimoniul industrial are valoare socială permițând reconstituirea vieții de zi cu zi a oamenilor și dând un important simț al identității. Are valoare tehnologică și științifică pentru istoria manufacturii, ingineriei, construcțiilor și poate avea o importanță estetică considerabilă datorită calității arhitecturii, designului și a concepției sale.
- III. Aceste valori sunt intrinseci sitului, structurilor sale, componentelor, mașinilor și peisajului său industrial, documentației sale scrise și de asemenea componentelor intangibile ale industriei păstrate în memoria colectivă și în obiceiuri.
- IV. Raritatea, înțeleasă ca supraviețuire a unor anumite procese tehnologice, tipologii de situri sau peisaje, dă o și mai mare valoare care trebuie evaluată cu grijă. Exemplele cele mai vechi sau de pionierat au o valoare deosebită.

3. Importanța identificării, inventarierii și cercetării

- I. Fiecare teritoriu trebuie să identifice, să înregistreze și să protejeze rămășițele industriale pe care vrea să le păstreze pentru generațiile viitoare.
- II. Relevee de teren și cercetarea diferitelor tipologii industriale ar trebui să permită cunoașterea întinderii patrimoniului industrial. Aceste informații ar trebui folosite pentru a se realiza inventare ale tuturor siturilor identificate. Acestea ar trebui concepute pentru a permite accesul liber și facil al publicului. Computerizarea și accesul on–line se numără printre obiectivele principale.

---

² În înțelesul prezentului document, termenul “situri” se referă la peisaje, ansambluri, clădiri, structuri, instalații și mașini, dacă acești termeni nu sunt menționați explicit.

- III. Inventarierea este o parte fundamentală a studiului patrimoniului industrial. Înaintea oricărei intervenții ar trebui efectuată o înregistrare completă a caracteristicilor și a stării în care se află un sit, date care ar trebui clasate în arhive publice. O cantitate importantă de informații poate fi câștigată dacă inventarierea se face înainte ca un proces sau sit să-și înceteze activitatea. Inventarierea trebuie să includă descrieri, desene, fotografii și filme ale proceselor de producție și referiri la documentația existentă. Memoria oamenilor este o sursă unică și de neînlocuit care trebuie de asemenea să fie înregistrată, prin anchete orale, atâta timp cât ea este încă disponibilă.
- IV. Investigația arheologică a siturilor istorice industriale este o tehnică fundamentală în studiul acestora. Aceasta ar trebui pusă în practică la aceleași standarde folosite pentru siturile din alte perioade istorice.
- V. Programele de cercetare istorică sunt necesare pentru a susține politicile de protecție a patrimoniului industrial. Datorită interdependenței activităților industriale, studii internaționale pot ajuta la identificarea siturilor și tipurilor de situri de importanță mondială.
- VI. Criteriile de evaluare a clădirilor industriale ar trebui definite și publicate astfel încât publicul să poată cunoaște și accepta standarde raționale și coerente. În baza cercetărilor adecvate aceste criterii trebuie folosite pentru a identifica cele mai importante peisaje, așezări, situri, tipologii, clădiri, structuri, mașini și procese care au supraviețuit.
- VII. Acele situri și structuri identificate ca fiind importante trebuie protejate prin măsuri legale suficient de puternice pentru a le asigura conservarea. Lista Patrimoniului Mondial UNESCO ar trebui să recunoască impactul excepțional pe care industrializarea l-a avut în cultura umană.
- VIII. Valoarea siturilor importante ar trebui definită și reguli pentru intervențiile viitoare ar trebui stabilite. Ar trebui întreprinse toate măsurile legale, administrative sau financiare care se impun pentru a le menține valoarea.
- IX. Siturile aflate în pericol trebuie identificate astfel încât să se poată adopta măsurile necesare pentru a reduce riscul dispariției lor și pentru a facilita restaurarea și reutilizarea lor.
- X. Cooperarea internațională este un instrument foarte potrivit pentru conservarea patrimoniului industrial prin inițiative coordonate și resurse comune. Ar trebui dezvoltate criterii compatibile pentru a se putea realiza inventarierea și a se crea baze de date la nivel internațional.

4. Protecția legală

- I. Patrimoniul industrial trebuie văzut ca parte integrantă a patrimoniului cultural în general. Cu toate acestea, protecția sa legală trebuie să aibă în vedere natura

- specifică a patrimoniului industrial. Aceasta ar trebui să protejeze eficient fabrici și mașini, elemente subterane, structuri, complexe și ansambluri de clădiri precum și peisajul industrial. Trebuie luat în considerare potențialul arheologic și problematica ecologică ale suprafețelor de deșeuri industriale.
- II. Programe pentru conservarea patrimoniului industrial trebuie integrate în politicile de dezvoltare economică și în programele naționale și regionale.
  - III. Cele mai importante situri ar trebui protejate integral și nu ar trebui permisă nici o intervenție de natură să compromită integritatea lor istorică sau autenticitatea materialelor. Adaptarea și reutilizarea pot reprezenta un mod potrivit și eficient pentru a asigura supraviețuirea clădirilor industriale și ar trebui încurajate prin controale legale adecvate, consultanță tehnică și facilități fiscale.
  - IV. Comunitățile industriale amenințate de schimbările structurale rapide ar trebui susținute de către autoritățile centrale și locale. Trebuie anticipate potențialele amenințări generate de aceste schimbări care pot influența patrimoniul industrial și de asemenea trebuie elaborate planuri pentru a se evita situațiile de urgență.
  - V. Trebuie stabilite proceduri pentru a se putea răspunde rapid închiderii siturilor industriale importante în vederea prevenirii înlăturării sau distrugerii elementelor semnificative. Autoritățile competente trebuie să dispună de puteri statutare pentru a interveni atunci când este necesar să protejeze siturile importante aflate în pericol.
  - VI. Guvernele ar trebui să dispună de organisme consultative care să poată furniza consultanță independentă pe probleme legate de protejarea și conservarea patrimoniului industrial. Opiniile acestora ar trebui luate în considerare în toate cazurile importante.
  - VII. Ar trebui făcute toate eforturile pentru a se asigura consultarea și participarea comunităților locale la protejarea și conservarea patrimoniului lor industrial.
  - VIII. Asociațiile și societățile de voluntari au un rol important în identificarea siturilor, promovarea participării publicului la conservarea acestora și în diseminarea informației și cercetării, aceștia fiind astfel factori indispensabili pe scena protejării patrimoniului industrial.

5. Mentenanță și conservare

- I. Conservarea patrimoniului industrial depinde de păstrarea integrității funcționale iar intervențiile asupra unui sit industrial trebuie astfel să aibă în vedere păstrarea acestuia cât mai mult posibil. Valoarea și autenticitatea unui sit industrial pot fi semnificativ reduse dacă se înlătură mașini sau componente sau dacă sunt distruse elemente auxiliare care constituie parte dintr-un sit.

- II. Conservarea siturilor industriale presupune o cunoaștere temeinică a scopului sau scopurilor pentru care au fost create și a diverselor procese industriale care s-au putut desfășura în situl respectiv. Acestea se poate să se fi schimbat de-a lungul timpului, dar toate utilizările anterioare trebuie examinate și evaluate.
- III. Ar trebui să se dea întotdeauna prioritate păstrării *in situ*. Dezmembrarea și relocarea unei clădiri sau a unei structuri poate fi acceptată numai în cazul în care distrugerea sitului este determinată de necesități economice și sociale imperative.
- IV. Adaptarea unui sit industrial unei folosințe noi în scopul conservării sale este de obicei acceptată cu excepția siturilor cu semnificație istorică deosebită. Noile utilizări trebuie să respecte materialul original și să mențină structurile originale de circulație și activitate și trebuie să fie compatibile pe cât posibil cu utilizarea originală sau principală. Amenajarea unei zone de evocare a vechii activități industriale este recomandată.
- V. Prin adaptarea și folosirea clădirilor industriale se evită pierderile de energie și se contribuie la dezvoltarea durabilă. Patrimoniul industrial poate avea un rol important în regenerarea economică a zonelor defavorizate sau în declin. Continuitatea pe care reutilizarea o implică poate avea ca efect stabilitatea psihologică a comunităților confruntate cu pierderea bruscă a locurilor de muncă.
- VI. Intervențiile trebuie să fie reversibile și să aibă un impact minim. Orice schimbare care nu poate fi evitată și elementele semnificative care sunt înlăturate trebuie documentate iar informația trebuie înregistrată, inventariate și stocată. Multe procese industriale conferă un plus de valoare, care se poate constitui ca element esențial pentru importanța sitului.
- VII. Reconstituirea sau întoarcerea la o stare anterioară cunoscută trebuie luate în considerare ca fiind intervenții excepționale, adecvate numai dacă servesc reconstituirii integrității sitului, sau în cazul distrugerii violente a unui sit important.
- VIII. Resursele umane implicate în procese industriale vechi sau ieșite din uz reprezintă o sursă de documentare foarte importantă a cărei pierdere poate fi de neînlocuit. Ele trebuie să fie atent înregistrate și transmise noilor generații.
- IX. Păstrarea documentelor, a arhivelor companiilor, a planurilor clădirilor precum și a mostrelor produselor industriale trebuie încurajată.

6. Educație și formare profesională

- I. Specializarea profesională în aspecte metodologice, teoretice și istorice ale patrimoniului industrial trebuie predată în institute de învățământ tehnic și în universități.

- II. Materialele didactice specifice despre trecutul și patrimoniul industrial trebuie produse de către și pentru elevii din ciclul primar și secundar.

7. Prezentare și interpretare

- I. Interesul și preocuparea publicului pentru patrimoniul industrial precum și aprecierea valorilor sale sunt cele mai sigure căi pentru a îl conserva. Autoritățile publice trebuie să explice activ înțelesurile și valorile siturilor prin publicații, expoziții, televiziune, internet și alte mijloace media, prin asigurarea accesului la siturile importante și prin promovarea turismului în zonele industriale.
- II. Muzeele industriale și tehnice și siturile industriale păstrate sunt două modalități importante de a proteja și interpreta patrimoniul industrial.
- III. Trasee internaționale și regionale dedicate patrimoniului industrial pot sublinia transferul neîncetat de tehnologie industrială și migrația la scară mare a populației care poate fi cauzată de acesta.

Semnează

Eusebi CASANELLES

Președintele TICCIH

Eugene LOGUNOV

Organizatorul celui de-al XII-lea
Congres Internațional al TICCIH
Moscova, 2003